

Universiteit
Leiden
The Netherlands

The non-verbal clause in Qumran Hebrew

Baasten, M.F.J.

Citation

Baasten, M. F. J. (2006, October 31). *The non-verbal clause in Qumran Hebrew*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/4955>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4955>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

SAMENVATTING

SINDS DE ONTDEKKING van de Dode-Zeerollen in 1947 is het zogenaamde Qumran-Hebreeuws, oftewel de taalvarianten die in de Dode-Zeerollen zijn aangetroffen, steeds onderwerp van taalkundig onderzoek geweest. Ofschoon hierbij belangrijke voortgang is geboekt met betrekking tot de studie van de fonologie en de morfologie, zijn de specifiek syntactische studies aanzienlijk achtergebleven.

De huidige studie is een poging de syntaxis te analyseren van de zogenaamde nominale of non-verbale zin in de niet-bijbelse teksten uit de Dode-Zeerollen, voor zover die in het Hebreeuws geschreven zijn. Daarbij dient als uitgangspunt, dat het Qumran-Hebreeuws dient te worden behandeld als zelfstandig verschijnsel; eerdere conclusies getrokken voor non-verbale zinnen in het Bijbels Hebreeuws mogen niet zonder meer worden toegepast op de taal van de Dode-Zeerollen (§ 1.1). Teneinde te veel overlap met het Bijbels Hebreeuws te voorkomen en niet te worden beïnvloed door kwesties die vooral hebben te maken met tekstkritiek, is besloten het corpus tot de niet-bijbelse teksten te beperken (§ 1.2).

De non-verbale zin wordt gedefinieerd als een enkelvoudige zin (*clause*) waarvan het predicaat bestaat uit een non-verbaal element (een nominale, genominaliseerde of prepositionele frase of een bijwoordelijke bepaling. Zulke zinnen kunnen een expliciete markering van existentie bevatten (§ 1.3). Predicatieve participia zijn bij dit onderzoek buiten beschouwing gebleven; het participium maakt vast onderdeel uit van het werkwoordssysteem. Predicatief gebruikte infinitieven worden eveneens niet behandeld in afwachting van een meer omvattende studie naar de syntaxis van de infinitief in het Qumran-Hebreeuws. Ook worden zinnen met de copula *והיה* hier beschouwd als zijnde verbaal (§ 1.3.6).

De taalkundige benadering van deze studie wordt in § 1.4 uiteengezet. Hoofdpunten hierbij zijn:

(a) De noodzaak tot onderscheid in verschillende niveaus van taalbeschrijving. Dit na te laten heeft aantoonbaar tot onnodige verwarring geleid. Op grammaticaal niveau onderscheiden we hier 'grammaticaal subject en predicat', op logisch niveau spreken we hier van 'subject en predicat' en op het niveau van de informatiestructuur worden de termen 'Thema en Rhema' gebezigd.

(b) Noties als 'focus', 'cleft sentence' and 'extrapositie' zijn eveneens onmisbaar voor een correcte beschrijving van de non-verbale zin.

(c) In de benadering van sommige geleerden is sprake van een zogeheten 'pronominale copula'. Deze benadering wordt hier niet gebruikt om redenen die in hoofdstuk 1 worden uiteengezet.

(d) De grammaticale categorie van bepaaldheid en onbepaaldheid is van groot belang voor het begrijpen van de syntaxis van de nominale zin. Hierbij dient een scherp onderscheid gemaakt te worden tussen zuiver formele bepaaldheid en semantische bepaaldheid.

(e) Uit het oogpunt van taalvergelijking wordt ook beknopt de syntaxis van de non-verbale zin in andere Semitische talen besproken (§ 1.5).

Hoofdstuk 2 biedt een uitgebreid overzicht van eerder onderzoek naar de non-verbale zin in het Bijbels Hebreeuws, alsmede een korter verslag van dergelijk onderzoek in het Mishna-Hebreeuws en het Qumran-Hebreeuws zelf. Dit onderzoek is dermate pluriform, dat een ééndimensionale bespreking niet mogelijk is; sommige geleerden gaan uit van logische, andere van semantische categorieën. De rol van de informatiestructuur verschilt sterk in de diverse benaderingen. Voor wat het Qumran-Hebreeuws betreft is de situatie nog uiterst onbevredigend. Dit feit moge dienen als rechtvaardiging voor het huidige onderzoek.

Hoofdstuk 3 bevat een gedetailleerde bespreking van de diverse zinspatronen zoals die voorkomen in Qumran-Hebreeuwse niet-bijbelse teksten. Een belangrijke vraag hierbij is of gesproken kan worden van een specifieke functie van een bepaald zinspatroon of niet. In de loop van het onderzoek wordt duidelijk dat dit niet het geval is.

Op basis van de principes uiteengezet in § 1.4 worden alle patronen van de non-verbale zin allereerst geclassificeerd en geanalyseerd volgens morfologische categorieën, terwijl binnen elke formele categorie verder wordt onderscheiden in verschillende typen van informatie-

structuur. De nominale zin *stricto sensu* wordt behandeld in § 3.2. De prepositionele zinnen komen in § 3.3 aan de orde. Zinnen met interrogatieve elementen worden besproken in § 3.4. Zinnen die door sommigen worden opgevat als ‘driedelige non-verbale zinnen’ — maar die hier anders worden geanalyseerd — komen aan bod in §§ 3.5–3.9. Existentiële zinspatronen (met Ψ of ΨI , of zonder markering van existentie) worden in §§ 3.10–13 besproken.

Hoofdstuk 4 tenslotte bevat de conclusies waartoe het onderzoek aanleiding heeft gegeven.

Het is duidelijk dat het literaire genre van een tekst een grote rol speelt in de bepaling van zijn kenmerken, waaronder de taalkundige. Een specifieke stijl roept niet alleen een eigen vocabulaire op, maar ook bepaalde zinspatronen. Dit blijkt ook in de Dode-Zeerollen. De frequentie van bepaalde patronen verschilt aanzienlijk tussen texttypen. Zo blijkt het patroon $\text{Ex} \parallel \text{PPr-NPd}$ (en op vergelijkbare wijze $\text{Ex} \parallel \text{PPr-NPi}$) uitermate frequent te zijn in *pesharim* of *pesher*-achtige teksten; het te verklaren element staat in extrapositie, terwijl het door middle van de tweeledige zin die erop volgt wordt geïdentificeerd.

Eveneens blijkt het patroon NPd-PP (in de volgorde TH-RH) frequent te zijn in *pesher*-context, door het gebruik van de idiomatische uitdrukkingen ... פשר הדבר על ‘de uitleg van de passage betreft ...’, of ... פשרו על ‘de uitleg ervan betreft ...’. Daarentegen is het omgekeerde patroon PP-NPd in de omgekeerde informatiestructuur (RH-TH) typisch voor een hymnische stijl die we veel tegenkomen in de *Hodayot* en andere liturgisch-poëtische teksten. Een ander voorbeeld is het DPr-NPd , dat typisch voorkomt als zogeheten *Ansage-* of *Ab-sageformel*, vooral in wettische teksten.

Dergelijke verschillen zijn echter niet op te vatten als taalkundige of grammaticale verschillen tussen taalvariëteiten, alsof het Hebreeuws van *pesharim*-teksten verschilt van dat van de *Hodayot*. Veeleer weerspiegelen deze verschillen in frequentie de verschillen in register en stijl, die overeenkomen met de bedoeling van de tekst. Het zou duidelijk een misvatting zijn te concluderen dat de taal van de twee genres bepaald wordt door verschillende sets van grammaticale regels.

In de loop van het onderzoek is gebleken dat er in het Qumran-Hebreeuws geen sprake is van een één-op-één relatie tussen een specifiek zinspatroon en een bepaalde functie; diverse patronen blijken

eenzelfde functie te kunnen uitoefenen, terwijl andersom één bepaald patroon voor heel verschillende functies kan worden ingezet.

Bij de vergelijking van de Qumran-Hebreeuwse patronen met die van het Bijbels en het Mishna-Hebreeuws is gebleken dat vrijwel alle patronen in het Qumran-Hebreeuws ook in het Bijbels Hebreeuws zijn geattesteerd. Sommige bijbelse patronen komen niet voor in Qumran, maar dat heeft eerder te maken met de beperkingen van het corpus dan dat het wijst op significante verschillen.

In enkele afzonderlijke gevallen vinden we zinspatronen die het Qumran-Hebreeuws deelt met de taal van de Mishna. Desalniettemin is duidelijk geworden, dat het Qumran-Hebreeuws als geheel aanzienlijk dichter bij het Bijbels Hebreeuws staat voor wat de syntaxis van de non-verbale zin betreft. Anderzijds zijn er duidelijke verschillen met het Mishna-Hebreeuws; een heel aantal zinspatronen die karakteristiek zijn voor de Mishna, zijn in het Qumran-Hebreeuws niet te vinden. Typisch Mishna-Hebreeuwse patronen als ... הרי זה, מה בין, איזה זה?, שאינה שאם ... סופו יורש ... סופו ליתן ... סופו שנפל ... הראשון לשיני? ... ספק אם etc. zijn geheel afwezig in de Dode-Zeerollen.

Voor de vraag in hoeverre het Qumran-Hebreeuws moet worden opgevat als een levende, natuurlijke taalvariant zijn de resultaten van het huidige onderzoek niet te gebruiken. De overeenkomsten met het Bijbels Hebreeuws geven geen uitsluitsel over deze vraag. Juist significante verschillen zouden eventueel in een bepaalde richting kunnen wijzen. Uiteraard hebben we hier te maken met uiterst complexe methodologische problemen.